

SZÉKESEFEJÉRVÁR.

TÁRSADALMI HETILAP.

A városi és megyei hatóság, gazdasági-egylet, iskolatanács, s a tanítók és községi jegyzők egyletének

A lap ára

házhöz hordással vagy postán küldve:
Egy évre 6 frt. — kr.
Fél évre 3 frt. — kr.
Negyed évre 1 frt. 50 kr.

Hirdetmény a bélyegdíjon felül, minden három hasábos petítor: Megrendelőinktől 6 — nem megrendelőinktől 8 kr-ért ígattatik be.

Lapunk számára hirdetések felveznek **Budapestben:** Hasenstein és Vogler, Lang L. és társa, Weisz Móricz. **Bécsben:** Oppelik L. és Mosse Rudolf.

KÖZLÖNYE.

Megjelen minden szerdán és szombaton.

59. szám.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Székesfejérvár” szerkesztőségének (Széchenyi-utca 5-ik sz.) czímzendők; — a lap ára, hirdetmények és a hirdetményi díjak **Klokner Péter** kiadó könyvkereskedésében vétetnek fel. — Nyilttérben megjelenő közlemények után három hasábos petítorért 10 kr. fizetendő.

Bérmentellen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Jótekonny intézeteink.

A jótekonny terén városunk és megyénk mindenkor a legszebb példával szokott előhaladni s valamint a multban számtalan érdemeink vannak e téren, ugy a jelenben is folyton szaporodnak ez érdemek s a jövőre nézve is remélhetjük, hogy elődeink példáját elhagyni nem fogjuk soha.

Nem idéznék eseteket arra nézve, hogy mennyi jót tevének, mert nem illik azzal különben sem dicsekedni, csak a helyi s fővárosi lapok jótekonnyági rovatára utaljuk az olvasót.

Nem abból a szándékból bocsátottuk előre ezen megjegyzést, mintha ezzel dicsekedni óhajtának, korántsem, csak czikkünk bevezetéseül akartuk megemlíteni, mert azon nézetben vagyunk, bármily jót tettünk is, még mindig van elég erőnk, de kötelességünk is, hogy emberbaráti szempontból még többet tegyünk. E tekintetből akarunk szólni a jótekonny irányu intézetek s egyletekről megyénk s városunkra vonatkozólag.

Mindenesetre szép az, midőn egyesek, teljes anyagi erőjökhez képest arra törekednek, hogy segítsenek a szenvedő emberiségen, azonban még sem lehet azt kívánni, hogy kizárólag egyesekre neheztüljön, hanem azt meg kell osztani minden tehetős egyén közt.

E tekintetből akarunk mi szót emelni a jótekonny irányu egyletek mellett.

Rég bebizonyított igazság az, hogy egyesült erővel több s szebb eredményt lehet kivívni, mint szétforgácsolva egyenkint. A társulás s egyesülés valamely czél elérésére sokkal hasznosabb s eredményre

vezetőbb sokszor egyesek bármily megfeszített törekvéseinél is.

Ezen nyilt igazságok tekintetbe vételével bátran állíthatjuk, hogy jótekonny irányu egyletek s intézetek igen szép előnyt vihathatnak ki, s nagy eredményt hozhatnak létre. Ezért óhajtjuk mi mindennek felett a jótekonny czélok véghezvitelére alakult egyletek szaporodását.

Külföld példáját nem idézzük — a jótekonny egyletek működését illetve — mert már majd minden téren annyira majmoljuk a külföld mintáit, hogy utóbb külföldre vonatkoztatás nélkül épen semmit sem tudunk tenni; hanem a hazai hason irányu intézmények jótekonny hatására hivatkozunk, mert hiszen a jótekonny terén nem szorulunk külföldre, a versenyt ezzel kiálljuk igen szépen.

Kis körünkben eddig is több jótekonny egyesület virágzott, főleg városunkban tudunkkal 3 ily virágzó egylet működik, megyénkben azonban csak 1 helyen Moóron van!

Ezen egyletek jótekonny működéséről nem szólnunk, mert nyilt dolgok törekvéseik és tetteik. — Azonban megyénk többi, legnagyobb részére nézve sajnosan jegyezzük meg az ily irányu egyletek hiányát.

Igen kívánatos volna, ha oly vidéki nagyobb községekben, melyek nagyobb kiterjedésű területen, több kisebb nagyobb falu központját képezik, ily egyletek a vidékre nézve alakulnának. Hány ily gazdagabb község van, hol virágozhatnak! — Szerintünk mindazon vidéki községekben, hol takarékpénztár van, egy jótekonny irányu egylet is alakulhatna, mely egylet lehetne bármily szervezeti is; de mi különösen a nőegyletek mellett vagyunk, mert hölgyeink gyen-

géd érzelmeiknél s egyéb okoknál fogva is különösen hivatva vannak a jótekonny előmozdítása s fejlesztésére.

Az ily egyes vidék központját képező község hölgyei, karöltve az oda gravitáló kisebb falvak jótekonny keblü s szellemü hölgyeivel alakíthatnának hason irányu egyleteket. Hogy pedig ez létesülhet, mutatja a Moór községben létező két egylet példája is.

Hogy mily nagy hatása van az ily jótekonny egylet működésének egyes vidékekre, azt esetelnünk is felesleges. Az ily egyletek a mellett, hogy a jótekonny eszméjét fejlesztik s terjesztik, még a szenvedő emberiség bajainak enyhítésében igen nagy szerepet visznek. A szegényeket, ügyefogyott munkaképteleneket, sors által sújtottakat segítézik, szóval a szenvedők könnyeit letörlik. — Az erkölcsi érzést ez által élesztik s fejlesztik.

A koldulás ellen hozott tilalmak végrehajtása is számtalan módon meglenne könnyítve, a mennyiben az által tetemesen segítene az, hogy a szegény nyomorultak segélyben részesülvén, a vak inség által nem üzetnének faluról-falura.

Részünkről városunk s főleg megyénk közönségének igen ajánljuk ezen egyletek szervezését a fentebbi javaslat értelmében.

Siessünk szenvedő embertársainkon ezen egyletek által is segíteni, követve egyik jeles költőnk Kunossnak — kinek porai körünkben nyugszanak — szavait:

Ha szenvedőknek arcain,
Könnyeket látsz leömleni,
Emberbaráti szózat int,
Siess hamar letörteni.

TÁRGZA.

Haidé története.

— Irta: Szűts Miklós. —

(Folytatás.)

A bolygó hollandi.

„Köszönjük,” mondám iróniával, „ez annyit tesz, mint egy újságot, melyet egyszerre beadhatna, szétzedni szálanként s ezekkel lassan csiklandozni az ember tudvágyát mielőtt enni adná.”

„Köszönet édes Alfréd” szólalt meg Haidé kibontakozva a hallgatásból, „köszönet e szavakért; Hoffmann ur büntetést érdemel, hogy kíváncsiságunkat így fokozza.”

Kérdést Haidé nem tett.

„Kenealy,” mondá Lichtenberg „ez irlandi lesz, skót, angol vagy irlandi, mindenesetre elég távolról jön arra, hogy érdekes lehessen. Minden mérföld, melylyel hazánktól távolodunk, egy fokkal emeli regényességünket azon a helyen, hol vagyunk. Tovább, tovább: most talán már elég kíváncsiak vagyunk arra, hogy megérdemeljük keresztnevének tudatását is.”

„Azzal épen nem szolgálhatok; de elmondom hát helyette, a mit tudok; de ezután jutalmul egy szép dalt kérek Dönhoff kisasszonytól.” — Így is nevezték Haidét mint nagybátyám fogadott leányát.

„Meglesz, meglesz, csak beszéljen.”

„Tehát — — mintegy két hete van itt egy irlandi úr; irlandi tetőtől talpig, csak egyben nem, azon egy kellemes kivételben, hogy gazdag. Én Altonában ismertem meg talán tíz napja. Épen a „Friedrich Wilhelm” földéletén voltunk, ő is, én is elutazó ismerőtől vettünk búcsút. A hullámok mozgatni kezdtek a hajót s egy bámész fiúcska épen mellőle alázuhant a tengerbe. Az anya elájult, sokan kiáltottak, mások lenéztek a habokba, hogy keressék a helyet, melyen alámerült; ő nem szólt semmit, hanem utána ugrott. No, bizhatott magában, úgy látszik sokat gyakorolta az uszást; de mégis szerencse volt, hogy a kivetett kötele megragadhatta, mert a hullámok épen visszaömlöttek a parttól s ilyenkor a tenger ellen küzdeni alig lehet. Szerencsésen kihúzták őket, a gyermek mentve volt, s a közönség élénk tetszése jutalmazta a bátor s szerencsés vállalkozót. Ő gyorsan futott a partra, cabriolet után nézett, s minthogy az, melyen előbb barátommal jöttem, még várt rám, följajánlottam enyémet. Itt kötöttünk ismeretséget, mialatt a róla lecsorgó vízből nekem is jutott annyi, mennyiből láthattam, hogy az nem nagyon meleg.”

„Ah, ez fölséges;” szólaltam őszinte lelkesedéssel, „megérdemelte a kíváncsiságot. De ily nemes szív sem Don Juan sem Monte Christo nem lehet.”

„Atalában igaz, de nem mindig, fiam;” mondá Lichtenberg, „sok ember a nagyszívűséget csak mint a sportnak egy nemét úzi, hogy egyaránt ügyes vadász, kitiűnő lovas, remek vívó s ügyes életmentő legyen. Ma megment — kevélységből, holnap pedig leszúr — kevélységből.”

„Menjen Rudolf bácsi,” szól Haidé duzzogva, „hogy tud ily jó ember néha ily gonosz lenni.”

„Hogy lehetnek ily jó embernek ily gonosz tapasztalatai, akartad talán mondani? Nem tehetünk róla, a világ ránk erőlteti azokat. De én nem is az emberről, hanem az esetről mondám ítéletemet s magam is magasztalom Kenealy szép tettét.”

„Nos Hoffmann ur, és mi történt aztán a kis fiúcskával?” kérde Haidé vontatva s zavarodása alapos gyanut keltett bennem, hogy talán nem is a fiúról akart újságot hallani.

„Azt nem tudom” felelé Hoffmann hamis mosollyal, „csak azt tudom mitörtént a megmentővel.”

Haidé komolyan hallgatott.

Tehát ismét én jöjtek segítségül? Ám legyen.

„Engemet érdekel e derék férfi, mi lett tovább belőle?” kérdezém.

„Semmi baj; neki csekélységek meg nem ártnak. Itt marad Hamburgban, míg kedve, szeszélye vagy unalma távozásra nem szólítja. Különbön jóformán magának él s főleg csak zenészekkel társalog. A nőket kerülni látszik s távollétükben ugy beszél róluk, mint ha veszteségnék tartaná ezer példányért egyetlen hajszálát görbített. Bocsánat ez udvariatlan szólásmódot.” mondá most Hoffmann Haidéhez fordulva, „ez csak idézet akart lenni. — Kenealy kérdésemre azt mondá, hogy közös sajtáságuk, a kacérság, oly egyenlőkké teszi őket, hogy igen sok nem mint egyéniség csakis mint exemplar különbözik egymástól.”

„Ah, ez nem lovagias” kiáltá Haidé boszankodva, „hogyan lehet a zenét szeretni s a nőket nem szeretni!”

Ismeretterjesztő.

Az élczről.

Az oxymoronnal, az az azzal, mit élesen találó botornak nevezünk, szorosán összefügg az élcz, e szónak közönségesen vett szorosabb értelmében, azaz az elmének azon kombinációját jelentvén, mely első tekintetre nem ugyan absurdum, de különben összefüggés nélküli, jogosulatlan, önkényes, semmitmondó, összefüggés elleni, helytelen, visszás valami; jobban megtekintve azonban, mind alakilag, mind tárgyilag odailőnek, találnak teljesen indokoltnak, helyesnek elmének tűnik föl. Az oxymoron, azaz a képtelenség fogalmával párhuzamosan halad az élczjáték, a mely tartalmilag vagy tárgyilag semmit se mond ugyan, de formailag mint látszólag helytelen, azonban mégis találó kombinatio gyönyörködtet. Így eme Schiller-féle gúny-mondás: „Hét város vetélykedék Homér születéshelye fölött, most pedig miután Wolf szétszaggatá, elveheti mindegyik a koncezt.” Schiller mintha ezzel azt akarná mondani: A régi tudásnak ime végét vetettek, valóságban azonban semmit sem mond, jól lehet, formailag tetszik, azaz azon nagyon találó kombinatio folytán, mely szerint a Wolf-féle homéri hypothesis véget vetett ama ezivódásnak (azonfelül tetszetős még azon szó élcznél fogva, a mely a „szétszaggatá” szóválasztásában foglaltatik, vagyis a farkasnak ragadozó természetére használt érzékszabán. Kaesternek ismert élczje: A mióta Pythagoras tantételeinek felfedeztetével 100 ökröt (hecatombát) áldozott az isteneknek, minden ökör reszked, valahányszor egy új igazságot fedeznek fel. Ezen élcz tartalmilag éppen semmit se mond, minthogy az eszteleneknek rettegése új igazságok elöl, Pythagorasnak ama tulok áldozatával s magával Pythagorassal semmi összefüggésben sincs, s mindamellett tetszésünket bírja azon furcsa ötlet folytán, mely ama két német az ököre hozza összefüggésbe, a mely pedig a közös elnevezésen (ököre) kívül, semmi összefüggésben sem áll egymással. Szorosabban véve az élczjáték az élczes gondolatjátékra oszlik, élczesen játszó gondolat kombinatióra és erre például szolgál Schiller és Kaesternek az imént említett két élczje; 2-szor az élczes szójátékra, azaz a formai szóélczre és 3-szor az élczesjáték azon nemére, mely a hasonlításokat használja. — A mi a szó-élczet illeti, ugy nincsen itt még szó azon élczjátékról, a mely tárgyilag mond valamit, hanem szó van a játszi, azaz a formai szó-élczről, a mely tisztán a szók jelentésével, a szók kétértelműségével való játék. — Így Schillernek említett gúnyvevén kívül, a számtalan szó-élcz vagyis az élczeknek azon neme tartozik ide, melyek tartalom tekintetében igen silányak. Ugy szintén ide számítjuk az u. n. rossz élczeket, rossz viczeket. Ezekre nem igen szükséges példákat felhozunk.

Egyébiránt közbe-közbe az ilyen élczek is t. i. a rosszak fölötté elmések lehetnek. Például egy párisi embernek azon felelete, mellet XV ik Lajos királynak adott, a midőn ez őt felszólította, hogy mondjon szó-élczet, vagy is calembourgot egy szabadon választott tárgy fölött. A midőn azonban a párisi ember magától a királytól kért volna témát (sujet) s ez őt felhatalmazta, hogy személyére élczet mondjon, ekkor a párisi azt felel: Le roin est pas sujet. Az összehasonlító élczek közül is csak a játsziak (a tréfások) tartoznak ide, még pedig azok, melyek külső természetiek. P. o. emez összehasonlító élcz: két nemet az élő lényeknek csalja és teszi tönkre a papiros, a részvényeseket és a legyeket. Vagy álljon itt példának

— „Ujogni szeretnék és sirni,” ezt a száguldó zenei dithyrambot, mely egy felséges palaczk champagnei zenéből. — Mire kihajtod megittasultál. — „Tavaszi éj” a ezime; parkban érzed magad, ezt hallva, kedvesed oldalán; éj van, de veletek virraszt a hold, madarak röplenek a légben s te velük szeretnél röplüni; szabad akarnál lenni egészen, hogy annál jobban lehess rabja szivednek, most tudjátok igazán, hogy egy másban végtelen világot találtatok föl, szived szét repedéssel fenyeget, feleled, hogy csak ember vagy, ezen egy percz megszünik számodra idő lenni: végtelenségé válik. Ily percznek ujognó örömkialtását fejezte ki Haidé éneke; míg énekelt nem voltam boldogtalan. Zajos tapsokban tört ki tetszésünk, de nem tudunk szólni s talán még rezgett a hang a légben, midőn heves lépteket hallánk közelgenni, az ajtó fölpatant erősen, gyorsan, s előttünk állott egy magas, sötétlen öltözött idegen, porosan, rendetlenül, de elragadóan villogó tekintettel; mögötte Dönhoff bátya.

Hatalmas bravót és gyenge, majdnem egészen elfojtott sikolyt hallottam.

(Folytatása következik.)

Tarkaságok.

Lakott egyszer régen egy városban egy sok-sok testi hibával felruházott híres gubásmesterember. Egyszer, midőn künn állt háza előtt, megszólítja őt egy vidéki ember:

— Megtisztelem, nem tudná nekem megmondani, hol lakik itt az a gubás, a kinek a nyaka gugás, orra

Megyei s városi országos képviselőink.

Az 1848. év alkotmányos életünkben korszak alkotó volt. Az ezen évben alkotott törvények által az eddig fennállott törvényhozói hatalom kivételével a kiváltságos osztályok kezéből s meglett osztva a nagy nemzet zömével is.

Az 1848. ik évi törvények által a rendi képviselet megszüntetett s mint alkotmányos szabad államhoz illik, a népképviselet lett hazánkban is rendszeresítve. A magyar nép ezzel az újkor szabad szelleminének, az egyenlőség tanának eleget tett, hódolt a haladás és felvilágosodás eszméjének.

Az 1848. év korszak alkotó levén alkotmányos életünkben, egyszersmind első s születési évét képezi a népképviseletnek, ezért nem lesz érdektelen, ha ezen korszak alkotó évtől kezdve közöljük mindazon népképviselek névsorát, kik az 1848-ik évi népképviseleti törvény alapján városunk s megyénk választókerületeit ezen időtől fogva az 1861., 65., 69. és 1872. évi országgyűléseken képviselték, majd kik az 1875. évi országgyűlésre a nép bizalma által a képviselői állásra megválasztottak.

Ha szép állás volt a régi rómaiaknál a „tribunus plebis,” ki a szegény nép jogait védte, azt képviselte, ugy szép s magasztos állás nálunk a *népképviseleti* állás is; épen ezen az állás iránt nyilvánuló tiszteltnél fogva kötelességünk megismertetni az azt eddig betöltött férfiak névsorát.

De ezen állás magasztos voltának fejtegetése czélunkhoz nem tartozván, most csak a névsort hozzuk követválasztási kerületenként:

Székesfejérvári választó-kerületből 1848. és 1861. évi országgyűlésen képviselő volt gr. Batthyány István; 1865. évben Detrich Zsigmond; 1869. és 1872. évben Schwarcz Gyula; 1875. évi országgyűlésre megválasztott gr. Zichy Nándor.

Rácsalmási kerületből 1848. és 1861-ben képviselő volt Fiáth István, 1865. és 1869. gróf Zichy Nándor, 1872-ben Janicsár Szilárd; 1875. megválasztott ifj. Hollós Károly.

Sárkeresztúri kerületből képviselő volt az 1848., 1861., 1865., 1869. és 1872. évi országgyűlésen: Madarász József, 1875. évre ugyan ő megválasztott.

Bodajki kerületből: 1848-ban képviselő volt gróf Feszty Géza; 1849-ben Letenyei Károly, 1861-ben gróf Zichy Jenő; 1865-ben báró Miske Imre; 1869. és 1872. ifj. Szűgyény-M. László, 1875-ben újra megválasztott.

Vaáli kerületből: 1848., 1861., 1865., 1869. és 1872. évi országgyűléseken képviselő volt Salamon Lajos; 1875-ben megválasztott László Antal.

Csákvári kerületben: 1848-ban Madarász László; 1861-ben id. Sárközy Kázmér; 1865. Tóth Lőrincz; 1869-ben Madarász Jenő, 1872. Kégl György, 1875. újra megválasztott.

Magyánk történelmére nézve ezen névsor mindenestre érdekes adatot fog képezni; de még érdekesebb lesz azon adat a képviselők névsora mellett, melyen egyik jeles monographistánk régen működik, mely szerint a részint megválasztott képviselők, részint a jelelt programját is összegyűjtve a nyilvánosságra bocsátani szándékozik.

A népképviseleti országgyűlés szervezése előtt fennállott rendi országgyűlésre küldött megyei s városi követek névsorát mihelyt az adatokat összegyűjtjük közölni fogjuk. *Szigeti.*

hibás, képe ragyás, lába csámpás, hol laknék itt az a gubás.

— Tyhűj! hogy a menydörgös ménkü ütögessen a kend bolond lelkébe, hisz az én volnék! — Gyűjjön be kend.

Bucsuztatót tartott a pap, a már eltemetett felett a sirdombnál s így végezte:

— Ne sirjatok megszomorodott rokonok, vigasztalódva távozzatok az elköltözött sirjától, kívánván neki oly jó egészséget, mint ő kíván általam ti nektek.

Egy vendéglőben vacsoráltunk. — Nem nevezzük meg, nehogy reclamat csináljunk. Egy törzsvendég, kit az ott étkező ifjuság bizalmasan Náci bácsinak szólított, — halat evett. Nagyon izlett neki s így szól: „Göngyöljön be egy porciót, elviszem az asszonyoknak az is szereti a halat.” — Mikor fizetésre kerül a sor, Náci bácsi diktálja „két hal.” A pinczérnek a hal minémisége iránt kételye lévén, kérdi: „Fogas volt?” — „Tudj” a fránya vót e neki foga; én a derekából kaptam.”

A chinai császár nem rég így szóla első miniszteréhez: „Talán nem ártana, ha gyakran megfordulnék áruházban népem között, hogy bajait jobban megismerhessem?” A hí tisztviselő alázatos hangon ezt válaszolá: „Oh felséges ura a világnak, ezért épen nincs szükség áruházra, mert hiszen néped még sohasem látott, következésképpen saját ruhában sem fog rád ismerni.”